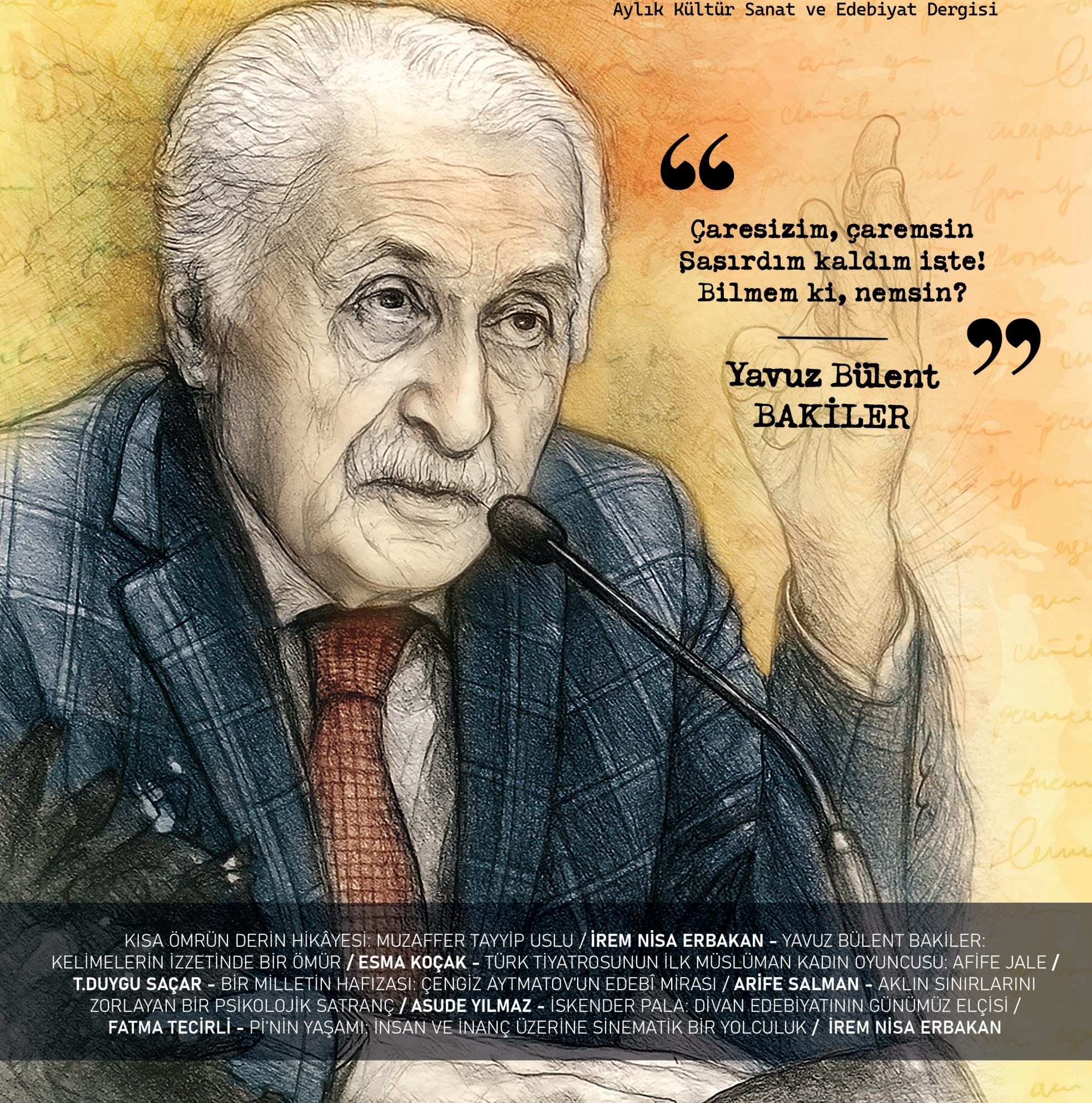

SAYI: 26 KASIM 2025

MUVAKKİT

Aylık Kùltür Sanat ve Edebiyat Dergisi

“

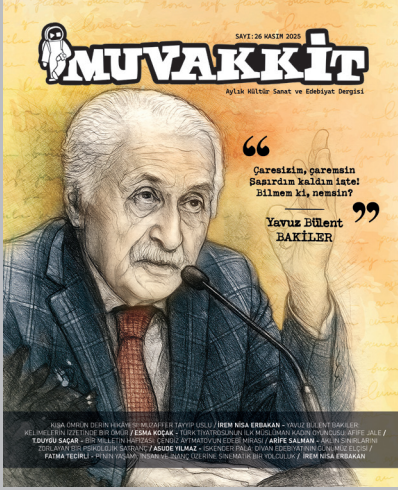
Çaresizim, çaremsin
Şaşırdım kaldım işte!
Bilmem ki, nemsin?

”

Yavuz Bülent
BAKİLER

KISA ÖMRÜN DERİN HİKÂYESİ: MUZAFFER TAYYİP USLU / İREM NİSA ERBAKAN - YAVUZ BÜLENT BAKİLER:
KELİMELERİN İZZETİNDE BİR ÖMÜR / ESMA KOÇAK - TÜRK TİYATROSUNUN İLK MÜSLÜMAN KADIN OYUNCUSU: AFİFE JALE /
T.DUYGU SAÇAR - BİR MİLLETİN HAFIZASI: ÇENGİZ AYTMATOV'UN EDEBÎ MİRASI / ARİFE SALMAN - AKLIN SINIRLARINI
ZORLAYAN BİR PSİKOLOJİK SATRANÇ / ASUDE YILMAZ - İSKENDER PALA: DİVAN EDEBİYATININ GÜNÜMÜZ ELÇİSİ /
FATMA TECİRLİ - Pİ'NİN YAŞAMI: İNSAN VE İNANÇ ÜZERİNE SİNEMATİK BİR YOLCULUK / İREM NİSA ERBAKAN

İÇİNDEKİLER

KASIM 2025
SAYI: 26
KÜLTÜR SANAT
VE EDEBİYAT DERGİSİ
Aylık süreli yayın

Yayın Sahibi:
ASTRO MEDYA
Yazı İşleri Müdürü
Esra Molla Çetin

Tasarım
Esra Molla Çetin
Dilek Gün
Funda Öztürk

Muhabir
Dilek Gün
Editörler

Arife Salman
Dilan Çetinkaya
Fatma Tecirli
T. Duygu Saçar
İrem Nisa Bilgiç

Çizim
Yaren Budak

Adres:

Yeni İstanbul Caddesi Kosova Mahallesi
228/B Selçuklu / KONYA 42100

İletişim:

0(332) 408 24 55

iletisim@muvaakkitdergisi.com

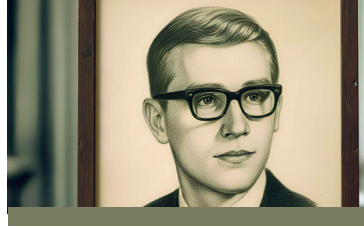
Basım yeri:

KONMATSAN OFSET MATBAA AMBALAJ

Fevzi Çakmak Mah. Gülistan Cad. 120 P

Karatay/KONYA - Tel: 05373725742

MUVAKKİT dergisindeki
tüm yazı ve çizimlerin
yayın hakkı saklıdır.

03

KISA ÖMRÜN DERİN HİKÂYESİ: MUZAFFER TAYYİP USLU

Kısa ama hüznle dolu
ömründe, Muzaffer Tayyip Uslu
veremin gölgesinde hayatı,
aşkı ve umudu şiirle savundu.

05

KELİMELEİN İZZETİNDE BİR ÖMÜR: Y. BÜLENT BAKİLER

Sözün izzetini koruyan, kelimelere vefa
borcunu şiirle ödeyen bir ömür
Yavuz Bülent Bakiler...

09

TİYATRONUN İLK CESUR KADINI: AFİFE JALE

Afife Hale, tüm yasaklara rağmen
sahneye çıkarak hem Türk
tiyatrosunun hem de kadın
özgürlüğünün simgesi oldu.

13

BİR MİLLETİN HAFIZASI: CENGİZ AYTMAOV

Kırgız bozkırının sessizliğinden
evrensel edebiyata uzanan kalemle,
Çengiz Aytmatov insan ruhunun
derinliklerini ve medeniyetin
çatışmalarını satırlarına taşıdı.

17

DİVAN EDEBİYATININ ELÇİSİ: İSKENDER PALA

Rap müzik, sokakların sessiz çılgınlığını
ritimle buluşturan, kelimelerle hayatı
dokuyan ve duyguları doğrudan kalbe
taşıyan bir ifade sanatıdır.

21

İNSAN VE İNANÇ ÜZERİNE SİNEMATİK BİR YOLCULUK

Pi'nin Yaşamı, insanın yalnızca
mantıkla değil, aynı zamanda
ruhani bir boyutla var olduğunu
ve inancın, zor zamanlarda insanı
ayakta tutan bir pusula olduğunu
hatırlatan bir başyapıttır.

Editörden...

Esra Molla Çetin

Kasım...

Kasım ayında rüzgârın serinliği yaprakları sürüklüyor, günler kısıyor ve gökyüzü hafif bir hüznle örtülüyor. Bu ay; durup düşünmek, geçmişi hatırlamak ve yeni hayallere yer açmak için bir zaman sunuyor bize. Kasım, aynı zamanda kelimelerin, anlatıların ve sessiz gözlemlerin ayı; kitapların, müziğin ve sanatın en iyi eşlikçisidir.

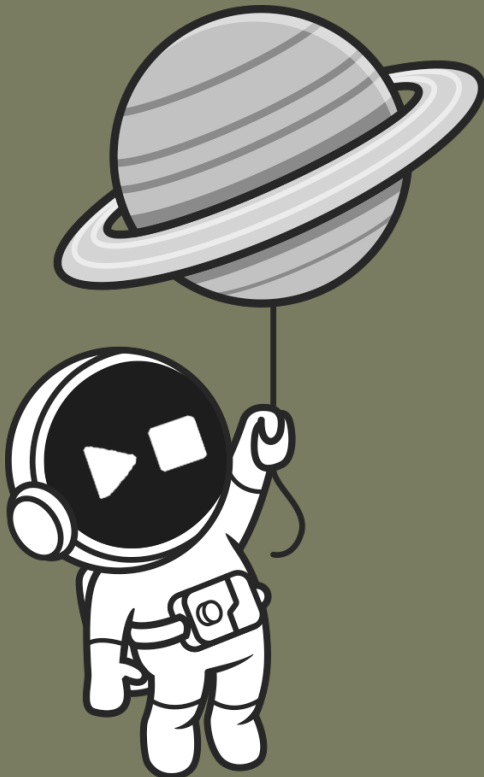
Bu sayımızda kasımın dinginliğiyle uyumlu içeriklerle karşınızdayız. Kapak dosyamız Yavuz Bülent Bakiler, edebiyat dünyasındaki derinliği ve bakışıyla bu sayıya rehberlik ediyor. İçerik dosyalarımızda ise kültür ve edebiyatın farklı yüzlerini keşfe çıkıyoruz: Muzaffer Tayyip Uslu'nun edebiyat dünyasına kattığı derinlik, Afife Jale'nin sahnedeki cesur izleri ve Aymatov'un insan ruhuna dokunan hikâyeleri bir araya geliyor. İskender Pala'nın tarih ve edebiyatın iç içe geçtiği anlatıları ile Levni'nin Osmanlı minyatür sanatındaki renkli dünyası, sayfalarımızda görsel ve zihinsel bir şölen sunuyor. Sinema dosyamızda ise sıra dışı bir hayatın sinemaya yansımaları inceliyoruz: Pi'nin Yaşamı, görsellik ve anlatı arasındaki sınırları zorlayan bir hikâyeyi masaya yatırıyor, izleyiciyle karakterin içsel yolculuğunu buluşturuyor.

Kasım, doğanın ve zamanın döngüsünü hatırlatır bize; yapraklar dökülür, ışık azalır ama toprak yeni bir yaşam için hazırdır. Biz de Muvakkit Dergisi olarak sayfalarımızda bu döngüyü, kültürün ve sanatın sürekliliğiyle buluşturuyoruz. Her bir içerik, geçmişle bugün arasında bir köprü kurarken okuyucuyu kendi iç dünyasında bir yolculuğa çıkarıyor. Sayfalar arasında dolaşırken hem keşfedecek hem yeniden düşünecek, bazen durup hayal edecek, bazen de yeniden anlatmanın büyümesini hissedeceksiniz.

Kasım ayının dinginliğinde, Muvakkit'in sayfaları sizinle... Hem bir pencere hem bir yoldaş olarak... Bu yolculukta, kültür ve sanatın farklı yüzlerini keşfetmeye devam edeceğiz. İyi okumalar...

*Kısa ömrüne sayısız
şiiir sığdıran Muzaffer
Tayyip Uslu,
veremin gölgesinde
geçen hayatında
yoksulluğu, aşkı ve
umudu kalemine
taşıdı. Her dizesi,
hüzünle yoğrulmuş
bir yaşamın ve genç
bir şairin ölümle
yüzleşirken bile
hayata sarılışının
sessiz çığlığıdır.*

İREM NİSA ERBAKAN

Kısa ömrün derin hikâyesi: Muzaffer Tayyip Uslu

1 940'lı yıllar, Türk şiirinin sınırlarının yeniden çizildiği çalkantılı bir dönemdi. "Eskinin kalıplarından sıyrılıp" yeni bir dilin, gündelik hayatın ve sıradan insanın sesinin arandığı yıllar... İşte bu dönemin kısa süren ama sarsıcı seslerinden biri, Zonguldak'ın kömür karası şehir sisleri arasında yankılanan Muzaffer Tayyip Uslu idi. Onun hayatı, tıpkı en yakın dostu Rüştü Onur'un gibi, genç cumhuriyetin yoksulluğu, hastalığı ve umut dolu çelişkileriyle örülü, erken bir bahar fırtınası gibi trajik bir hikâyedir. Kısacık ömrüne sığdırdığı şiirler ise edebiyatımızın en hüznü ve samimi sayfalarında yerini almıştır.

Asıl adı Süleyman Muzaffer Uslu olan şair, 1922'de İstanbul'un Fatih semtinde dünyaya geldi. Babası Tayyip Talip Bey bir polis komiseri, annesi Şükriye Hanım ev hanımıydı. Ortanca çocuk olarak dünyaya gelen Muzaffer Tayyip'in bir ağabeyi ve küçük bir erkek kardeşi vardı. Babasının görevi nedeniyle çocukluğu Mersin ve Anadolu'nun farklı şehirlerinde geçen Uslu, nihayet kaderinin şehri olacak Zonguldak'a yerleşti. Bu göçebe hayat, onun şiirinde gurbet, aidiyetsizlik ve memleket hasreti temalarının tohumlarını attı. Zonguldak, şair için sadece bir gurbet durağı değil, aynı zamanda edebi uyanışının da sahnesi oldu. Kömürün karası, denizin mavisi ve işçi hayatının zorlukları, genç şairin duyarlı ruhunda derin izler bıraktı. Ortaöğrenimini Mersin'de tamamlayan Uslu, ardından Zonguldak'ta Çelikel Lisesi'ne geçti. Burada hayatını etkileyecek

isimlerden biri olan edebiyat öğretmeni Behçet Necatigil ile tanıştı. Necatigil, onun şiir yeteneğini fark eden ilk isim oldu ve Muzaffer Tayyip ile Rüştü Onur'un yol göstericisi, dostu hâline geldi. Muzaffer Tayyip'in ilk şiiri "Geceye Serenat", 1941'de Varlık dergisinde yayımlandı. Ardından Değirmen, Kara Elmas ve Zonguldak'ta çıkan Ocak gazetesinde şiir ve düzyazılarıyla yer aldı. Garip (Birinci Yeni) akımının izlerini taşıyan Uslu, Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in öncülük ettiği hareketi benimsemiş; şiiri sanatlı söyleyişten, süslü imgelerden ve kalıplaşmış ölçülerden kurtarmayı amaçlamıştı. Usta şair, bu estetik tavrı kendi derin hüznü ve benzersiz duyarlılığıyla yeniden yorumladı. Derdi, yoksulluğu, aşkı, denizi ve ölümü perdesiz bir dille anlattı.

Şiir, onun yaşamının ayrılmaz bir parçasıydı. Zonguldak'ın kömür kokan sokaklarından doğan sesi, gündelik yaşamın dili ve sıradan nesnelerle bütünleşerek eserlerine yansıdı. Bu yalınlık, yirmi dört yıllık ömrünün yükünü taşıyan ve yaşama sevincini ölümün gölgesinde bile yitirmeyen bir ruhun gizli çığlığını sergiliyordu:

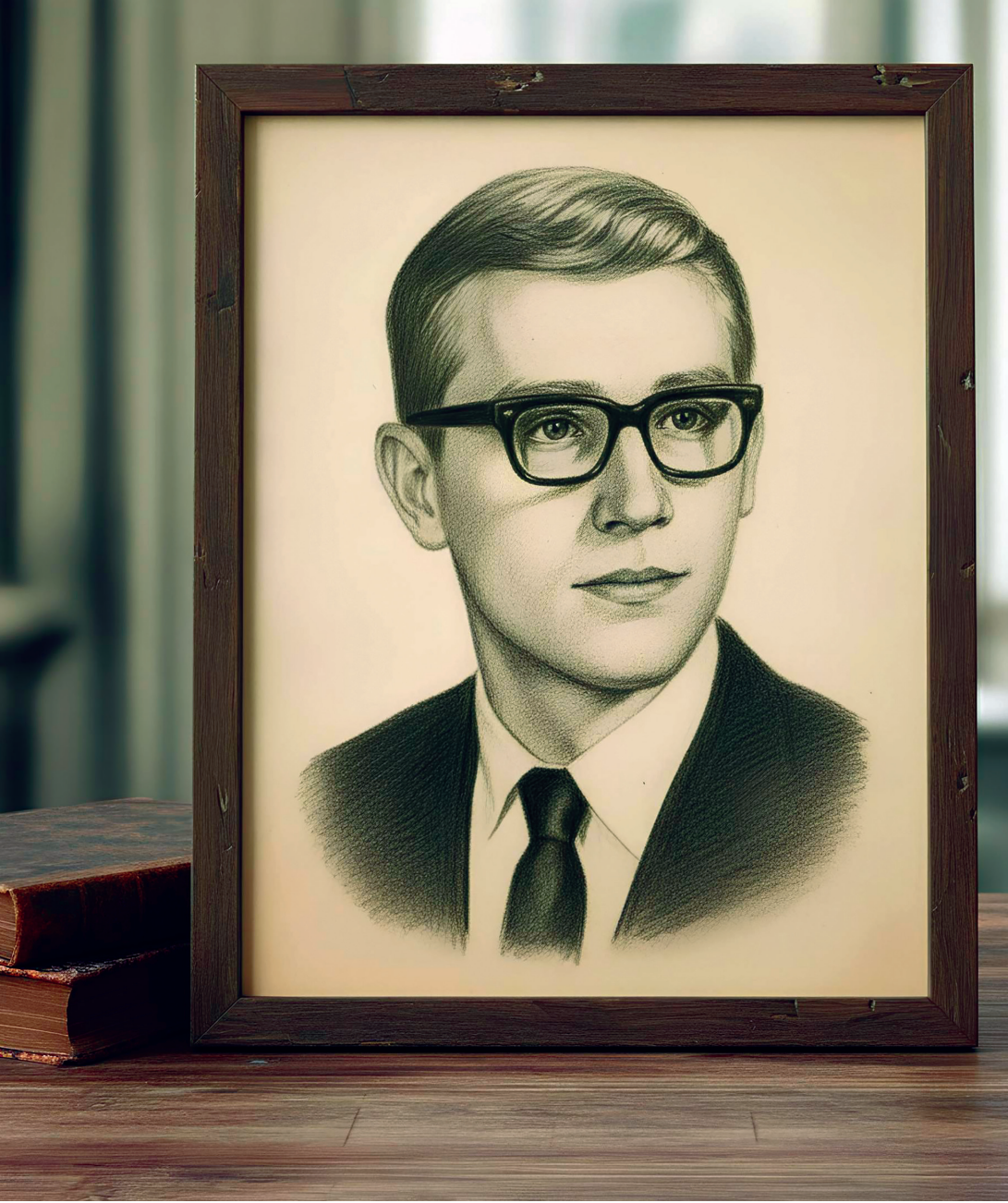
"Derler ki insan oğlu

Uçan bir kuş misali

Bir bakarsın burada şimdi

Bir bakarsın öldü gitti.."

Liseden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne giren Uslu, ekonomik zorluklar ve sağlığının kötüleşmesi nedeniyle öğrenimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Zonguldak'a dönerek Ereğli Kömür

İşletmeleri İş Mükellefiyeti Dairesinde memurluğa başladı. Bu dönemde işçi sınıfının yaşam koşulları ve yoksulluk, onun şiirinin temel zeminini oluşturdu. Arkadaşı Rüştü Onur gibi zatürreye yakalanan Uslu'nun hastalığı vereme dönüştü. Her gün "Bugün mü öleceğim?" bilinciyle yaşamını sürdürdü ama bu bilinç aynı zamanda onu ayakta tutan yegâne unsur oldu. Heybeliada'daki sanatoryumda tedavi umuduyla zaman geçirdi ancak maddi sıkıntılar ve kurum desteğinin yetersizliği nedeniyle tedavi masraflarını kendi

olanaklarıyla karşılamak zorunda kaldı. Veremle geçen son altı yılını bilen Uslu, şiirlerini adeta bir vasiyet aceleciliğiyle 1945'te "Şimdilik" adlı tek kitabında yayımladı. Kitabın adı bile hayatının ve şiirinin geçiciliğine dair acı bir bilinçle seçilmişti. Edebiyatçı arkadaşı Muzaffer Soysal, kitap için kapsamlı bir önsöz yazdı. Uslu, hayat trajedisini estetik bir malzeme olmaktan çıkarıp, yaşanmış ve canlı bir gerçeğe dönüştürdü. Verem, onun şiirinde sürekli kapıda bekleyen bir gölgeydi ama varlığı bile yaşama sevincini kamçılamaya yetiyordu. Muzaffer Tayyip, Rüştü Onur'dan sadece

bir yıl sonra, 3 Temmuz 1946'da henüz 24 yaşındayken Zonguldak'ta hayata veda etti. Yaşından fazla bir bilince sahip olan Muzaffer Tayyip Uslu, kaleminin kağıda değdiği her satırında bu bilinci sonuna kadar yansıtabilmiş bir şairdi. Ölümünden on yıl sonra, yazar ve dostu Necati Cumalı'nın titiz çalışmasıyla derlenen "Muzaffer Tayyip" (1956) adlı kitap, onun dağınık şiirlerini ve yazılarını toplayarak edebiyatımızdaki yerini sağlamlaştırdı. Muzaffer Tayyip Uslu'nun şiiri, yoksulluğun ve veremin acı gerçeğinden beslenirken bile, hayata dair umudu, aşkı ve sade bir sevinci yüceltmekten vazgeçmemiştir. Türk şiirinin kılcal damarlarına derin ve unutulmaz bir iz bırakarak sadece yazdıklarıyla değil, aynı zamanda dostlukları, umutları ve veremin gölgesinde geçen o "şimdilik" hayatıyla da çağının bir özeti olarak yaşamaya devam edecektir. Şairin hayatının ve Rüştü Onur ile olan dostluğunun 2013 yapımı Kelebeğin Rüyası filmine konu olması, onun edebi değerinin ve trajik öyküsünün günümüzde de yankı bulduğunun en güçlü kanıtıdır.

Rüştü'den Gelen Mektup Oktay Rifat'a

*Önce bütün şairlere selam
Sonra şunu söylemek isterim
Ölüm hiç de güzel değil
Ne sabah var ne akşam
Sokakların ellerinden öperim
Bana yaşamasını öğretmişlerdi
Dost olsun, düşman olsun
İnsanlara iyi günler dilerim
Söyle sarı saç daktiloya
Ben yokum artık
Vefasız dostlara hatırlat
Kimseye kalmaz o dünya
Nasıl unuturum güzeldi yaşamak
Fakat hakkı varmış Oktay'ın
"Hatıralarda dal istiyor
Kuşlar gibi konacak"...*

ESMA KOÇAK

Yavuz Bülent Bâkiler: Kelimelerin İzzetinde Bir Ömür

23

Nisan 1936'da, Cumhuriyet'in taze rüzgârlarının estiği bir günde, Sivas'ın kadim topraklarında bir çocuk

dünyaya gelir. Yavuz Bülent. Henüz ismi bile onun gelecekteki kimliğini fısıldar gibidir. "Yavuz" bir duruşun, "Bülent" bir yüceliğin habercisi olur. Nüfus Müdürü Cezmi Bey ile zarif bir Anadolu kadını olan Hayriye Hanım'ın oğlu olarak dünyaya gelen bu çocuk, kısa zamanda sadece ailesinin değil, Türk edebiyatının da "bülent" bir sesi olacaktır.

Sivas'ın soğuk kışlarında, soba başında ezberlenen şiirler ve pencereden dışarıya bakan çocuk gözlerinin taşıdığı uzaklık... İşte o uzaklık, ömrü boyunca şiirlerinde yankılanacak "gurbet" duygusunun ilk tohumlarıdır. İlk şiirini ilkokul üçüncü sınıfta yazdığında, arkadaşları ona "şair" diye seslenir. Henüz çocuk yaşta, kelimelerin gücünü fark etmiş bir yüreğin işaretidir bu.

1953 yılında ilk ve orta öğrenimini tamamlayan Bâkiler, 1960'ta Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olur. Lakin onun kalbi hiçbir zaman paragraf aralarına sığmayacaktır. Adaletin terazisini elinde tutsa da, vicdanının sesi bazen mahkeme kürsüsünden daha gür çıkar. Müvekkilinin haksız olduğunu anladığı anda kendi kendini reddeden bir avukattır. Belki de bu yüzden avukatlık mesleğinde uzun soluklu olamaz; çünkü onun terazisinde adalet, daima paradan ağır basar.

Gazetecilik yapar, TRT'de raportör olur, Kültür Bakanlığı'nda müsteşar yardımcılığına kadar yükselir. Bir bürokratin titizliğiyle ama bir şairin kalbiyle çalışır. Her görevinde aynı ciddiyet, aynı incelik vardır. 12 Eylül sonrası uzun yıllar müşavirlik yapar, 1994'te ise kendi isteğiyle emekli olur. Ama Bâkiler için "emeklilik" sadece bir resmî kelimedir; kalemmini hiçbir zaman emekli etmez. Yazmaya, konuşmaya, anlatmaya devam eder.

Yavuz Bülent Bâkiler, Türkçeye âşık bir adamdır. Ona göre Türkçe sadece bir dil değil, milletin kalbidir. Suni kelimelere, dildeki yabancılaşmaya karşı en büyük direnişi kalemiyle göstermiştir. "Türkçe, Türk milletin namusudur." derken samimidir. Yazarken de konuşurken de

kelimeleri özenle seçer, her biri sanki bir dua gibi dudaklarından dökülür. Edebiyat sahasında tekdüzelikten uzak, hem şair hem nasirdir. Şiir, antoloji, gezi yazısı, deneme, biyografi... Hepsi onun kaleminden aynı içtenlikle doğmuştur. Ama şiir, onun gönlünün başköşesindedir. İlk şiir kitabı "Yalnızlık" 1962'de yayımlandığında, adeta kendi ruhunu da ortaya koymuştur. Çünkü o, gerçekten "Yalnızlık Şairi"dir.

"Yalnızım bu şehirde, yapayalnızım..." derken sadece bir duyguyu değil, bir çağı anlatır. Kalabalıklar arasında kaybolmuş bir ruhun, kendine tutunma çabasını... Devlet, onun şiirindeki samimiyeti fark eder; "Yalnızlık" 1966'da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilere tavsiye edilir. O kitap, sadece bir şiir kitabı değil, Türk gençliğine duyulan bir inancın sembolüdür. Ardından gelen "Duvak" ise bir babanın, bir evladın, bir insanın iç dünyasını açar okurlarına.

*Gül damlası gibisin yavrum, çocuğum
Dünyalar bir yana, sen bir yana.
Göçmen kuşlar gibi çok uzaklardan
Cennet kokusuyla gel artık bana...*

O sadece bireysel duyguların değil, bir milletin kaderinin de şairidir. "Azerbaycan" derken bir sınırı değil, bir kardeşliği anlatır. Türkistan, Karabağ, Kerkük... Onun için coğrafya değil, vatanın parçalarıdır. Milliyetçilik, onda hamasetten çok öze dönüşün bir ifadesidir.

*Ne güzel milletçe korkusuz, hür yaşamak
Hele yirminci yüzyılda şu feleğin işine bak*

Kendi bayrağından, istiklalinden uzak

-Kırım, Azerbaycan, Türkistan gibi-

Yalnızlık ve Duvak'tan sonra Bâkiler'in şiir serüveni, yıllar içinde olgunlaşarak yeni bir ufka uzanır. 2003 yılında yayımladığı "Harman" adından da anlaşılacağı gibi, onun yıllar boyunca kaleme aldığı şiirlerin bir harman yeri gibidir. Bâkiler, bu kitabında duygularını ve düşüncelerini yedi başlık altında toplar:

"Analar ve Çocuklar, Türkiyem Anayurdum, Sebebim Çârem, Gönül Ey Vay Gönül, Çağırırsın Bir Gün Beni de Ölüm, Dağlar Taşlar ile Çağırayım Mevlâm Seni, Turan ve Destanlar İçinde İstanbul."

Bu başlıklar, yalnız bir şairin değil; bir babanın, bir evladın, bir müminin ve bir Türk aydınının iç dünyasını gösterir.

"Harman", Bâkiler'in sadece şiirlerini değil, ömrünü de bir araya getirdiği bir dönüm noktasıdır. Her bölümde başka bir Yavuz Bülent çıkar karşımıza: birinde ana kokusuna sığınan çocuk, birinde vatanını dua gibi seven bir adam, birinde ise ölümü bile teslimiyetle selamlayan bir derviş...

Şairliğinin yanı sıra, antoloji türünde de önemli eserler bırakmıştır. İlk kez 1967'de yayımladığı "Şiirimizde Ana" adlı kitabında, Türk şiirinde "ana" temasını işleyen örnekleri büyük bir titizlikle derlemiştir. Onun için "ana", sadece bir figür değil, bir medeniyetin kalbidir. Ardından 1973 yılında neşrettiği "Sivas'a Şiir" adlı antolojisiyle de doğup büyüdüğü şehrin kültürel hafızasına vefa borcunu ödemiştir.

"Harman"la olgunlaşan şiir dünyası, bu antolojilerle tamamlanır. Çünkü Yavuz Bülent Bâkiler'in kaleminde şiir, yalnızca yazılan değil; yaşanan, derlenip gelecek nesillere armağan edilen bir emanettir. Bir zamanlar TRT koridorlarında dolaşan, sonra köşe yazılarında sesi yankılanan bu adam, Türk edebiyatının en renkli

simalarından biri olmuştur. Çünkü o, kelimeleriyle hem düşündürmüştü hem de duygulandırmıştır.

28 Eylül 2025'te, 89 yıllık bereketli bir ömür nihayete erdi. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde kılınan cenaze namazının ardından, doğduğu topraklara yani Sivas'a döndü. Ay Yıldız Camii'nde dualarla uğurlandı, Yukarı Tekke Mezarlığı'ndaki aile kabristanında sonsuzluğa karıştı.

*Gurbetin cemresi düştü içime,
Karardı yine gökler.*

Yalnızım bu şehirde, yapayalnızım...

Ne ben kimseyi beklerim,

Ne kimse beni.

Bütün sevdiklerim bırakıp gitti,

Yapayalnız kaldım artık.

Dokunsalar ağlarım çocuklar gibi,

Büyüdü gözlerimde yalnızlık...

Yavuz Bülent Bâkiler, bu toprakların sesiyle konuşan, bu milletin kalbiyle yazan bir insandı. Ardında bıraktığı kelimeler, hâlâ Türkçenin en güzel yerinde, bir dua gibi duruyor. Çünkü o, kelimelerin izzetine inanmış bir ömür yaşadı.

Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş., kültür, sanat ve turizm alanındaki hizmet ve ürünleri halkla buluşturmak amacıyla kurulmuştur. Konya'nın tarihi, kültürel ve manevi mirasını korumayı, tanıtmayı ve bu değerleri ulusal ve uluslararası düzeyde görünür kılmayı hedeflemektedir. Kültür A.Ş., Konya'yi kültür ve sanatın önemli merkezlerinden biri hâline getirme vizyonuyla hem yurt içinde hem de yurt dışında tanıtım faaliyetlerine aralıksız devam etmektedir.

DİLEK GÜN

Konya Mutfağı: Geçmişten Günümüze Lezzetlerin İzinde

Gastronomi, günümüzde turizmin önemli bir unsuru olarak öne çıkar ve Konya mutfağı kendine has zenginliği ve geleneksel uygulamalarıyla dikkat çeker. Konya denilince ilk akla gelen etliekmek, furun kebabı, bamya çorbası ve düğün yemekleri olsa da, şehir halkı evlerinde çok daha geniş bir lezzet yelpazesini yaşatır. Yüzyıllardır kuşaktan kuşağa aktarılan tarifler, sadece damaklara hitap etmekle kalmaz; toplumsal yaşamın, paylaşımın ve kültürel belleğin birer yansıması olarak hayat bulur. Konya mutfağı, bilinen yemeklerin ötesinde kendine has ve özgün uygulamalara sahiptir. Örneğin, günümüzde canlı çiçeklerin gastronomide kullanımı yaygın olsa da yüzyıllar önce Konyalı kadınlar evlerinde yetiştirdikleri menekşelerin çiçeklerini menekşeli pilav yapmak için kullanır. Böylece hem doğayı hem de mutfağı bir araya getirir. Malzemelerin israf edilmemesi de mutfak karakteristik özelliklerinden biridir. Ekmek yapıldıktan sonra tandırda kalan köz, tandır çorbası gibi pratik ve özgün tariflerde değerlendirilir, günlük yaşamla yemek kültürü arasında estetik ve işlevsel bir bağ kurulur. Bu kitap çalışması, Konya mutfağında geçmişten günümüze uzanan tarifleri, unutulmuş veya unutulmaya yüz tutmuş lezzetleri gün yüzüne çıkarır. Eser, okuyucuya sadece damak tadını değil, aynı zamanda

kültürel mirası, geleneksel yaşam biçimini ve yerel toplulukların yemekle kurduğu ilişkiyi keşfetme fırsatı sunar. Konya mutfağı, tarih boyunca özgün yaklaşımı ve toplumsal bilinciyle, dünya mutfaklarına ilham verebilecek bir hazinenin kapılarını aralar. Bu çalışma, gastronomi meraklıları, kültür araştırmacıları ve yerel tarih tutkunu okuyucular için eşsiz bir kaynak niteliği taşır. Konya'nın zengin tarihinin sofralara nasıl yansıdığını gösterir ve her bir tarif, sadece lezzet değil, aynı zamanda bir kültürel hikâyeyi aktarır, okuyanı hem geçmişe hem de bugüne doğru lezzetli bir yolculuğa davet eder.

**Yayınevi: Konya Büyükşehir
Belediyesi Kültür A.Ş.
Yayınları
Yapım Yılı: 2021**

Türk Tiyatrosunun İlk Müslüman Kadın Oyuncusu: Afife Jale

T. DUYGU SAÇAR

1 902 yılında İstanbul'un Kadıköy semtinde dünyaya gelen Afife Jale, Türk tiyatrosunun kaderini değiştiren bir isim olarak tarihe geçti. Babası Hidayet Bey, annesi Methiye Hanım'dır. Behiye Hanım ve Salah Bey adında iki üvey kardeşi vardır. Tiyatroya olan ilgisinin en önemli nedenlerinden biri, tiyatroyu çok seven ve entelektüel bir kişiliğe sahip olan dedesi Doktor Sait Paşa'dır. Dedesi, Afife'yi ve kuzeni Ziya'yı sık sık tiyatroya götürür, oyunlarla onları buluştururdu. Küçük yaşlarda Çamlıca'daki konaklarda kurulan sahnelerde oyunlar oynayan Afife'nin hayalleri, İstanbul Sanayi

Meslek Mektebinde okurken bile tiyatro üzerineydi. Babasının karşı çıkmasına rağmen annesinin desteğiyle bu alana yöneldi.

O dönem toplumunda Müslüman Türk kadınlarının sahneye çıkması yasaktı. Yalnızca gayrimüslim kadınlar sahneye çıkabilir, Müslüman kadınlar ise sadece kadınlara özel oyunlarda seyirci olarak bulunabilirdi. Kadınların toplumdaki konumunu sınırlayan bu kurallar, sanat dünyasında da kendini hissettiriyordu. Ancak Afife, bütün engellere rağmen tiyatroya olan ilgisinden asla vazgeçmedi. 1918 yılında Darülbeydi, yani bugünkü

İstanbul Şehir Tiyatroları, Müslüman Türk kadınları için bir sınav açarak önemli bir adım attı. Açılan bu sınav, yalnızca tiyatro için değil, Türk kadınının toplumsal hayatta var olabilmesi için de bir dönüm noktasıydı. Sınavı kazanan beş kadından biri olan Afife, Refika Hanım, Behire, Memduha ve Kadriye Hanım ile birlikte tarihe geçen ilk isimler arasına katıldı. Refika Hanım suflör olarak görevlendirilirken, Afife mülazım artist yani stajyer oyuncu kadrosuna kabul edildi. İlk kez Tahsin Nahit'in Fransızcadan çevirdiği Rakibe oyununda sahneye çıkarak yeteneğini kanıtladı. Fakat Darülbeydi yönetimi, toplumsal baskılar nedeniyle Müslüman kadınların halka açık oyunlarda rol almasına izin vermedi. Afife, bu adaletsizliği reddederek maaşını kabul etmedi ve 1919'da Darülbeydi'den ayrıldı. Asıl büyük adımını ise 1920 yılında attı. Kadıköy'deki Apollon Tiyatrosu'nda Hüseyin Suat'ın Yamalar adlı oyunundaki Emel rolü ile attı. Aynı rolü önceki sezon oynayan Eliza Binemeciyan'ın yurt dışında olması nedeniyle bu rol Afife Hanım'a teklif edilmişti. O gece sahneye çıkarken "Jale" takma adını kullandı ve böylece Afife Jale adıyla anılmaya başladı. Bu unutulmaz an, Türk tiyatrosu için bir dönüm noktasıydı. Afife Jale, Müslüman bir Türk kadını olarak sahneye çıkan ilk isim oldu. Sahnedeki başarısı kısa sürede dikkat çekti. Tatlı Sır ve Odalık gibi oyunlarda rol aldı. Fakat bu başarıların ardında

büyük bir tehlike vardı. Oyunlar sık sık polis baskınıyla kesiliyor, Afife “İslam adabına aykırı davranmak” gerekçesiyle sürekli tutuklanma tehdidi altında kalıyordu. Tatlı Sır oyununda polisler onu sahneden indirmek istese de, Kınar Hanım’ın yardımıyla kaçmayı başardı. Fakat baskılar giderek arttı. Afife Jale, üçüncü hafta Ahmet Nuri’nin Odalık piyesinde sahneye çıktı. Üçüncü sahne oynanırken tiyatro polis tarafından basıldı ve Afife Jale, tutuklanmamak için yine kaçmak zorunda kaldı. Oyunlar sırasında çevresindekilerin yardımıyla kaçan Afife, bir gün Kadıköy iskelesinde yakalanarak karakola götürüldü. Bazı Darülbeydi oyuncularının polis müdürü Tahsin Bey’le konuşmasından sonra serbest bırakıldı. 27 Şubat 1921’de İçişleri Bakanlığı’nın yayımladığı kararnameyle Müslüman kadınların sahneye çıkması kesin olarak yasaklandı. Bu karar, hem Afife’nin hem de pek çok kadının tiyatro hayallerini yarıda bıraktı. Darülbeydi yönetimi de Afife’yi

kadrodan çıkarmak zorunda kaldı. Babasından beklediği desteği göremeyen Afife, baskılara dayanamayarak evini terk etmek zorunda kaldı. O, toplumun dayattığı sınırlara karşı hem sanat için hem de kadın kimliği için savaş veren bir öncüydü. Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte bu yasak kaldırıldı. Artık kadınlar sahneye çıkabiliyordu. Afife Jale, yeniden tiyatroya dönerek Burhanettin Tepsi Kumpanyası ve ardından Fikret Şadi’nin Milli Sahnesi ile Anadolu’nun birçok şehrinde sahne aldı. Afife’nin bu cesur adımı, Türk kadınlarının sanat alanında varlığının yolunu açtı. Onun ardından pek çok genç kadın oyuncu sahneye adım atma cesareti buldu. Ancak Afife’nin hayatı yalnızca zaferlerle dolu değildi. Uzun süre yaşadığı baskılar, yalnızlık ve dışlanma onda derin izler bıraktı. Şiddetli baş ağrılarını hafifletmek için başvurduğu morfin tedavisi, zamanla bağımlılığa dönüştü. Bu bağımlılık, sanat hayatını ve özel yaşamını gölgeledi. 1928’de Hafız Burhan konserinde tanıştığı bestekâr Selahattin Pınar ile 1929’da evlendi. Pınar, Afife’ye olan derin sevgisini bestelerine yansıttı. “Neden Başını Öne Eğdin?”, “Nereden Sevdim O Zalim Kadını” ve “Anladım Sevmeyeceksin Beni Sen Nazlı Çiçek” gibi unutulmaz şarkıların Afife için bestelendiği söylenir. Ancak Afife’nin bağımlılığı ve ruhsal çöküşü evliliklerini zedeledi. 1935 yılında yollarını ayırmak zorunda kaldılar. Boşanmanın ardından hayatı giderek zorlaştı. Bir süre ablası Behiye Hanım’ın yanında yaşasa da söylentiler ve sağlık sorunları yüzünden oradan ayrılarak İstanbul’da yalnız ve zor şartlarda bir yaşam sürmeye başladı. Uyuşturucu bağımlılığından kurtulamayan Afife Jale, 26 Temmuz - 17 Kasım 1934 tarihleri arasında Afife Selahaddin adıyla, 1939 - 5

Hayatımda mesut olduğum ilk gece... Sanatın ruhuma verdiği güzel sarhoşluk içindeyim. O piyeste (Yamalar) güzel bir sahne vardır; ağlama sahnesi... Orada taşkın bir saadette gerçekten ağladım... Alkış, alkış, alkış... Perde kapandı; açıldı, bana çiçekler getirdiler. Perde tekrar kapandı. Muharrir (Hüseyin Suat Bey) kuliste bekliyormuş; ben çıkarken durdu, alnımdan öptü: ‘Bizim sahnemize bir sanat fedâisi lazımdı; sen işte o fedâisin’ dedi.

Kasım 1940 tarihleri arasında da Afife Utku adıyla Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde yattı. Son olarak 1941 yılında hastaneye yatan sanatçı, morfinmanlar koğuşunda 24 Temmuz 1941’de hayata veda etti. Sadece 39 yıl süren ömrünün bir döneminde tiyatroya ve sanata böylesine tutkuyla bağlanmış bir efsanenin bu şekilde aramızdan ayrılışı, edebiyat ve sanat dünyasında derin bir iz bıraktı. Afife Jale, geride yalnızca kısacık bir sanat hayatı değil, aynı zamanda bir mücadele ve bir sembol bıraktı. O, Türk kadınının sahnede var olabilmesinin, özgürlüğe adım atabilmesinin simgesi oldu. Bugün adına verilen Afife Jale Tiyatro Ödülleri, sahnelenen tiyatro oyunları, belgeseller ve filmler, onun yolunun unutulmadığını göstermektedir. Afife Jale, cesaretiyle yalnızca kendi dönemini değil, gelecekteki kuşakları da aydınlatan bir öncüdür.

İstanbul

İstanbul'un üstüne güneş doğdu,
Çıktı silkinerek gecenin içinden,
Kız gibi minareleriyle Süleymaniye,
Sultanahmet, Sultan Selim, Fatih camileri.

Oktay RİFAT

İstanbul deyince aklıma martı gelir
Yarısı gümüş, yarısı köpük
Yarısı balık, yarısı kuş
İstanbul deyince aklıma bir masal gelir
Bir varmış, bir yokmuş

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, eda, iklim;
O benim, zaman, mekan aşıp geçmiş sevgilim.

Necip Fazıl KISAKÜREK

İstanbul, ey sevgili şehir!
Dön, dön karadan gelen sesime
Son veren zaman yatırında
Denizden getirilen biçimine

Sezai KARAKOÇ

l leri

Dur! bırak kaynasın kahvenin suyu,
Bana İstanbul'u anlat nasıldı?
Bana boğazı anlat nasıldı?
Haziran titreyişlerle kaçak yağmurlar ardı
Yıkanmış, kurunurmuydu yine o yedi tepe
Ana şefkati gibi sıcak bir güneşle

Nazım HİKMET

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik,
Bir güzellik doğuyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma,
Gözlerin İstanbul oluyor birden.

Yavuz Bülent BAKİLER

Bir gün sabah vakti kapıyı çalsam,
Uykudan uyandırsam seni:
Ki, daha sisler kalkmamıştır Haliç'ten.
Vapur düdükleri ötmektedir.
Etraf alacakaranlık,
Köprü açıktır henüz.
Bir gün sabah sabah kapıyı çalsam...

Turgut UYAR

Oturdum başka bir İstanbul düşündüm
Daha çok sen olan daha bir seninle
Yeşili daha yeşil, mavisi daha mavi
O, her şeyi daha güzel yapan ellerinle

Ümit Yaşar OĞUZCAN

İstanbul'da Boğaziçi'nde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Tarifsiz kederler içinde.

Orhan Veli Kanık

12

Aralık 1928'de, Kırgızistan'ın Talas bölgesinde, Şeker köyünde sadece bir çocuk değil, gelecekte bütün bir halkın sesi olacak bir yazar doğar: CengizAytmatov. Babası Törekul Aytmatov, Sovyet bürokrasisinin karmaşık dünyasında görev yapar, annesi Nagima ise Tatar kökenli, sanata ve özellikle tiyatroya yakın bir ruha sahiptir.

Ne var ki bu mutlu aile tablosu uzun sürmez. Stalin'in acımasız "Büyük Temizlik" yıllarında babası tutuklanır ve 1938'de idam edilir. Henüz çocuk olan Çengiz, babasızlığın sarsıcı boşluğunu ve hayatın karanlık yüzünü erken yaşta tatmaya başlar. İşte bu derin acı, onun kaleminden çıkan her satıra, insan ruhuna dokunan bir hüznün ve derinlik olarak yansır.

CengizAytmatov'un çocukluk yılları, savaşın gölgesinde geçer. İkinci Dünya Savaşı sırasında köyünde idari işlerde çalışır; kimi zaman sekreterlik yapar, kimi zaman köylülerin resmi işlerini yazıya döker. Bu dönemde kelimelerin gücünü, insanların umutlarını ve acılarını taşımadaki kudretini fark eder. Tarım ve zooteknik eğitimi alarak mesleki bir yola girer fakat gönlü, satırlarda yeşerir. Daha sonra Frunze'deki (Bişkek) Kırgız Tarım Enstitüsünden mezun olur, ardından Moskova'ya giderek Gazetecilik Enstitüsü'nde eğitim alır. İşte burada, genç Aytmatov'un ufku genişler, kalemi inceler ve dünya edebiyatına açılan yolun taşları döşenir.

1950'lerin sonunda edebiyat sahnesine adım attığında, onu yalnızca Sovyetler değil, tüm dünya kısa sürede fark eder. 1958'de yayımlanan Jamila, Louis Aragon'un deyimiyle "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" olur ve genç yazarın adı bir anda uluslararası edebiyat gündemine taşınır. Aytmatov, eserlerinde yalnızca bir aşkı, bir köyü ya da bir kahramanı

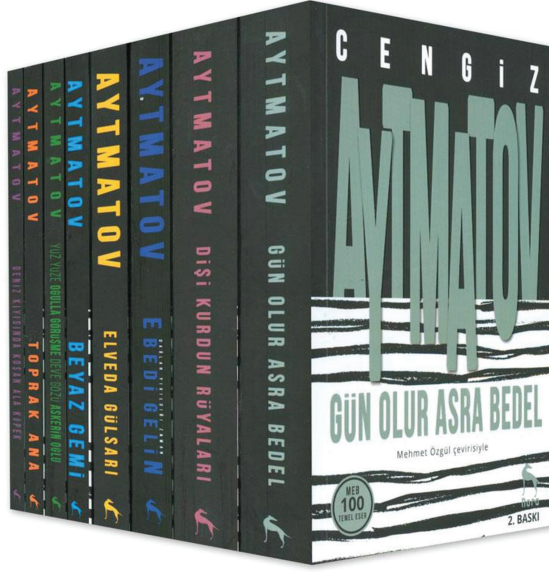
Bir Milletin Hafızası: Cengiz Aytmatov'un Edebî Mirası

anlatmaz; insanın evrensel dramını, doğa ile arasındaki sarsılmaz bağı, modernleşme ile gelenek arasındaki çatışmayı kaleme alır. İlk Öğretmen, Gülsarı'ya Veda, Beyaz Gemi gibi eserleri, Orta Asya bozkırlarından tüm dünyaya yayılan yankılar bırakır. Onun satırlarında Kırgız bozkırının rüzgârı eser, atların kişnemesi duyulur; çobanların yalnızlığıyla kentlerin

karmaşası aynı anda hissedilir. Üslubu, halk masallarını ve efsaneleri modern edebiyatın derinliğiyle birleştiren eşsiz bir harman gibidir. Alegoriler, mitolojik göndermeler ve doğanın canlı betimleri onun kaleminde adeta bir ressamın fırçasından çıkmış gibi canlanır. Bu yüzden Aytmatov yalnızca bir yazar değil, aynı zamanda bir kültür elçisi olur. Kırgız halkının sesini,

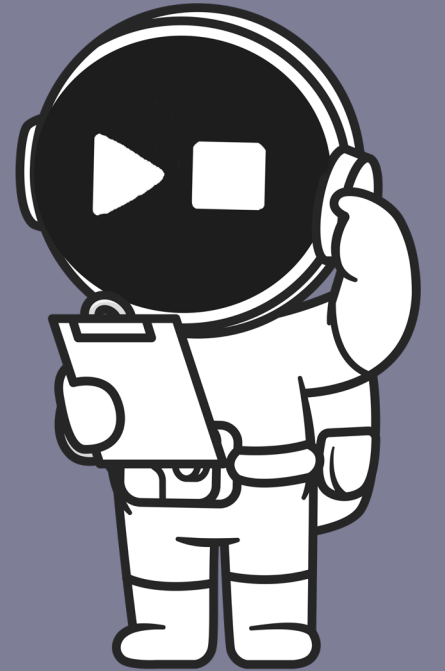
acıasını, özlemini, sevinçlerini dünyanın dört bir yanına duyurur. Edebiyat dünyasındaki parlak yolculuğunun yanı sıra, Aytmatov'un yaşamı kamu görevleriyle de örülür. Sovyetler Birliği döneminde diplomatik görevler üstlenir, kültürel ilişkilerde yer alır, bağımsız Kırgızistan'da ise uluslararası platformlarda ülkesini temsil eder. Onun hayatında edebiyatla devlet

görevi, bireysel duyarlılıkla toplumsal sorumluluk daima yan yana yürür. Ödüllerle dolu kariyeri, onun yalnızca ulusal değil, evrensel bir yazar olduğunun kanıtıdır. Lenin Ödülü başta olmak üzere pek çok onura layık görülür, eserleri yüzlerce dile çevrilir ve milyonlarca baskı yapar. Kitaplarından uyarlanan filmler, tiyatrolar ve operalar, hikâyelerini farklı sanat dallarında ölümsüzleştirir. Hayatının son yıllarında da üretkenliğinden hiçbir şey kaybetmez. Ancak ömrü, Nürnberg'de tedavi gördüğü bir hastanede 10 Haziran 2008'de sona erer. Onun ölümü yalnızca Kırgızistan'da değil, tüm edebiyat dünyasında büyük bir kayıp olarak karşılanır. Arkasında bıraktığı miras ise hâlâ canlıdır: bozkırın sesi, insanın kalbindeki en saf duygular ve medeniyetin çatışmalarını dile getiren, çağlar boyunca okunacak bir külliyyat. Aytmatov, yaşamıyla ve eserleriyle bir köprü kurar: köy ile şehir, gelenek ile modernite, Doğu ile Batı, birey ile toplum arasında... Onu okuyan herkes, satırların arasından yalnızca bir hikâye değil, bir insanlık deneyimi bulur. Ve belki de bu yüzden, o hâlâ bozkırın derin sessizliğinde at koşturan, kalemıyla dünyaları birleştiren bir yol gösterici olarak anılır.

Kırgız bozkırının sessizliğinden evrensel edebiyata uzanan kalemile, Cengiz Aytmatov insan ruhunun derinliklerini ve medeniyetin çatışmalarını satırlarına taşır. Yaşamıyla ve eserleriyle köy ile şehir, gelenek ile modernite, Doğu ile Batı arasında köprü kuran Aytmatov, okuyan herkese bir insanlık deneyimi sunar.

ARİFE SALMAN

TARİHTE BUGÜN

01

1 KASIM 1982

ATAOL BEHRAMOĞLU, ASYA-
AFRİKA YAZARLAR BİRLİĞİ'NİN
LOTUS EDEBİYAT ÖDÜLÜ'NÜ
KAZANDI.

4 KASIM 1984

ŞAİR ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN
58 YAŞINDA ÖLDÜ.

05

12 KASIM 2003

TÜRKİYE, AVRUPA İNSAN HAKLARI
SÖZLEŞMESİ'NİN BARIŞ ZARFI
İDAM CEZASININ KALDIRILMASI
ÖNGÖREN PROTOKOLÜ ONAYLADI.

15 KASIM 1988

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL
TÜRKİYE'NİN FİLİSTİN DEVLETİ
TANIDIĞINI AÇIKLADI.

7 KASIM 2003

DÜNYANIN EN BÜYÜK YÜZEN KİTAP
FUARI "MV DAULUS" İZMİR'İN
ALSANCAK LİMANI'NA GELDİ.

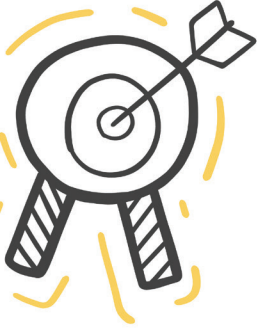
10 KASIM 1924

HALK FIRKASI'NIN ADI
CUMHURİYET HALK FIRKASI
OLARAK DEĞİŞTİRİLDİ.

02

AKLARI
MANI
MASINI
AYLADI.

AL,
ETİ'Nİ

23 KASIM 2011

TÜRK SANAT MÜZİĞİ SANATÇISI
ŞÜKRAN AY, İSTANBUL'DA 78
YAŞINDA VEFAT ETTİ.

06

25 KASIM 1940

AĞAÇKAKAN WOODY, KNOCK
KNOCK İSİMLİ ÇİZGİ FİLMLE
İLK KEZ SEYİRCİ KARŞISINA
ÇIKTI.

04

20 KASIM 2012

12 EYLÜL ASKERİ DARBESİNE
İLİŞKİN DAVADA, DÖNEMİN
GENELKURMAY BAŞKANI,
7. CUMHURBAŞKANI KENAN
EVREN HAKİM KARŞISINA
ÇIKTI.

28 KASIM 1951

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU
KABUL EDİLDİ. KANUN, 1 OCAK
1952'DE YÜRÜRLÜĞE GİRDİ.

30 KASIM 1910

"YORGUN SAVAŞÇI", "DEVLET ANA"
ROMANLARININ YAZARI KEMAL TAHİR
İSTANBUL'DA DÜNYAYA GELDİ.

03

Kadim Mirasın İzinde

Selçuklu Belediyesi, birçok kültürel projeye öncülük etmiş ve bu projeleri desteklemiştir. Bugün, Selçuklu'yu konu alan dönem dizileri büyük ilgi görmekte, Selçuklu Devleti'ne dair yayınlar ise başvuru kaynağı olarak kabul edilmektedir. Selçuklu Belediyesi, yıllardır Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli kültürel projelerinin şekillendiricisidir. Belediyenin öncülüğünde gerçekleştirilen bu projeler, tarihimize ışık tutarak gelecekte yapılacak çalışmalar için sağlam bir zemin oluşturmuş ve değerli eserlerin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır.

ARİFE SALMAN

Sille Kültür Vadisi: Tarih ve Kültürün İzinde

Selçuklu'nun tarih kokan topraklarında yer alan Sille Vadisi'nin kültürel ve mimari zenginliğini gözler önüne seren Sille Kültür Vadisi, İlker Mete Mimiroğlu tarafından kaleme alınmış ve 2012 yılında Selçuklu Belediyesi tarafından yayımlanmıştır. 165 sayfalık eser, yalnızca Türkçe metinlerle sınırlı kalmayıp, bazı bölümlerinde İngilizce anlatımlara da yer vererek bölgenin evrensel bir perspektifle anlaşılmasını sağlıyor.

Kitap, 14x21 cm ölçülerinde ve karton kapaklı olarak tasarlanmış olup, hem görsel hem de metinsel içerik bakımından zengin bir deneyim sunuyor. Mimiroğlu, Sille Vadisi'nin tarihî dokusunu, dini ve kültürel mirasını, taş işçiliği ve mimari detaylarını titizlikle işleyerek, okuyucuya sadece bir gezi rehberi değil, aynı zamanda bölgenin ruhunu ve geçmişten günümüze uzanan hikâyelerini aktaran bir kaynak sunuyor.

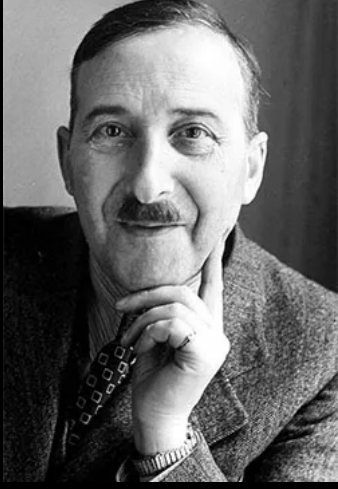
Eserde, Sille Vadisi'ndeki yaşamın sosyal ve kültürel yönleri, eski yerleşimlerin planlaması, sanat ve zanaat örnekleri detaylı biçimde ele alınırken, okuyucuya vadinin hem tarihî hem de çağdaş kimliğini keşfetme imkânı tanınıyor. Kitap, kültür ve tarih meraklıları için olduğu kadar, mimarlık, sanat ve Türk kültürü üzerine çalışmaları olan akademisyenler

ve öğrenciler için de değerli bir başvuru kaynağı niteliği taşıyor.

Mimiroğlu'nun titiz araştırma ve anlatım biçimi, Sille Vadisi'nin sadece fiziksel yapısını değil, aynı zamanda bu topraklarda yaşamış insanların kültürel birikimini de gözler önüne seriyor. Böylece eser, bölgeyi ziyaret edenleri bilgiyle donatırken, kültürel mirasa duyulan ilgiyi de artırıyor.

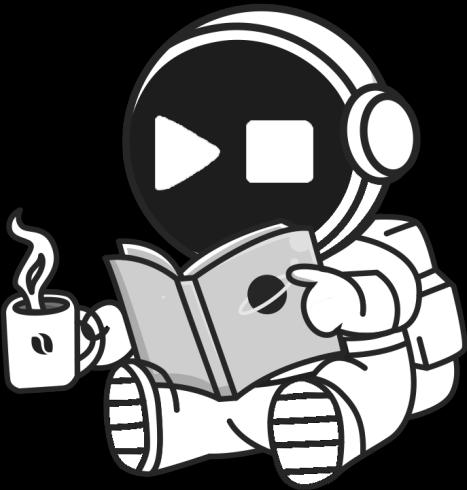

Yapım: Selçuklu Belediyesi
Basım Yılı: 2012
Yazar: İlker Mete Mimiroğlu
Cilt sayısı: 1

20. yüzyılın en tanınmış Avrupa yazarlarından biridir. Eserlerinde genellikle insan psikolojisi, iç çatışmalar ve ahlaki ikilemler üzerinde durmuştur.

ASUDE YILMAZ

Aklın Sınırlarını Zorlayan Psikolojik Bir Satranç

Satranç, çoğu zaman keyifli bir vakit geçirme oyunu olarak görülür. Ancak Stefan Zweig'in 1941'de Brezilya'da sürgündeyken kaleme aldığı Satranç'ta ise, bir adamın zihninin hayatta kalma mücadelesini ve yaşama tutunma savaşını simgeleyen bir düşmana dönüşür. Yazarın ölmeden önce yazdığı son eserlerden biri olan bu psikolojik uzun öykü, okuyucuyu hem gerilim hem de derin bir insan psikolojisi yolculuğuna çıkarır.

Hikâye, New York'tan Buenos Aires'e giden bir yolcu gemisinde başlar. Üç farklı adamın karşılaşmasını anlatır: Dünya satranç şampiyonu Mirko Czentovic'in gemide bulunması, yolcular arasında büyük bir merak uyandırır. Aralarında, daha önce hiç satranç oynamamış sıradan bir yolcu ile geçmişinde satrançla ilgili derin bir travma yaşamış Dr. B. de vardır. Sıradan yolcunun bu gizemli şampiyonla tanışma isteği kısa sürede olayların yönünü değiştirir. Bir düello teklifiyle gerilim artar ve satranç tahtası beklenmedik bir sahneye dönüşür.

Sıradan yolcu, arkadaşlarıyla birlikte Czentovic'e karşı bir "simültane" oyunda yer alır. *Ancak asıl sürpriz, Dr. B'nin ortaya çıkmasıyla gelir.* Zihninde olası tüm hamleleri hesaplayabilen Dr. B, oyunu adeta

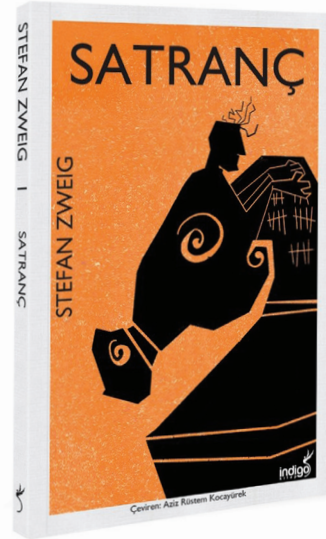
bir strateji savaşına çevirir ve karşılaşma berabere biter. Sıradan yolcu, Dr. B'yi birebir oyuna ikna etmek zorundadır. Dr. B için satranç sadece taşların tahtada hareket ettiği bir oyun değildir. *Naziler tarafından hapsedildiği günlerde, dört duvar arasında yalnız bırakılmış ve sadece bir satranç kitabı sayesinde zihnini koruyabilmiş bir adam için satranç, hem hayatta kalma gücü hem de aklını zorlayan bir takımdır.* Satranç oynamadığı anlar, onun için deliliğe yaklaşan bir boşluk hissi yaratır. Zweig, Dr. B'nin bu görünmez savaşı aracılığıyla, insan zihninin sınırlarını ve travmaların kalıcı etkilerini gözler önüne serer.

Satranç, yalnızca bir satranç oyununun

hikâyesi değildir; aynı zamanda insan psikolojisinin derinliklerini, travmanın izlerini ve hayatta kalma çabasını etkileyici bir anlatımla sunar. Ölmeden önce yazdığı bu son eseri, akıl ve stratejinin ötesinde, insan ruhuna dair düşündürücü bir deneyim sunar. *Okuyucuya sorar: Geçmişin travmalarıyla şekillenen bir zihin, tekrar oyuna katılabilir mi?*

Stefan Zweig'in bu eseri,

hem satranç severleri hem de psikolojik gerilim ve insan ruhunun sınırlarıyla ilgilenen okuyucuları büyüleyen, okunması zorunlu bir başyapıt olarak öne çıkar.

İskender Pala, Osmanlı divan edebiyatından modern romana uzanan eserleri ve akademik çalışmalarıyla Türk edebiyatını günümüze taşıyan, hem araştırmacıları hem de okurları derinden etkileyen bir kültür figürüdür.

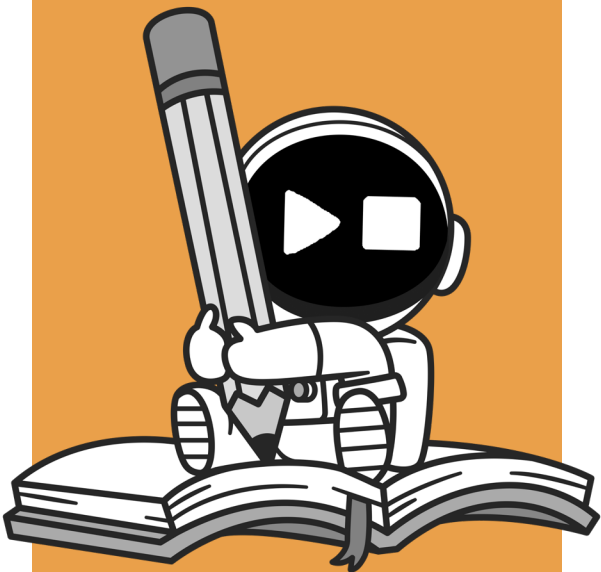
FATMA TEGİRLİ

İskender Pala: Divan Edebiyatının Günümüz Elçisi

Türk edebiyatının zengin mirasını günümüze taşıyan isimlerden biri olan İskender Pala, akademik çalışmaları, eserleri ve kültürel etkinlikleriyle hem araştırmacıları hem de okurları derinden etkiler. *Osmanlı divan edebiyatından modern romanlara uzanan geniş bir yelpazede eserler veren Pala, hayatını edebiyatın inceliklerini araştırmaya, öğretmeye ve toplumla buluşturmaya adan.*

Türk edebiyatının çağdaş yüzlerinden biri olan İskender Pala, 8 Haziran 1958'de Uşak'ta doğar. İlkokulu Uşak Cumhuriyet İlköğretim Okulunda tamamlar, lise eğitimini Kütahya Lisesi ve Kütahya İmam-Hatip Lisesinde sürdürür. Bu dönemde edebiyat ve tarih ilgisi, onu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yönlendirir. *Lisans tez çalışmasını "Câmiu'n-Nezâir" üzerine yapar, doktorasını ise "Aşkî, Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı" başlığı altında tamamlar.* Bu çalışmalar, onun divan edebiyatı alanında öncü bir araştırmacı ve akademisyen olarak tanınmasını sağlar. 1983 yılında divan edebiyatı alanında doktor ünvanını alır, 1993'te İstanbul Üniversitesinde doçent, 1998'de ise Kültür Üniversitesinde profesör ünvanını kazanır. Akademik çalışmalarının yanı sıra Pala, ortaokul ve lise seviyesinde

edebiyat ders kitapları yazar. Osmanlı deniz tarihi üzerine araştırmalar yapar ve bazı çalışmalarını kitaplaştırır. *Özellikle Peyami Safa'nın eserleriyle başlayan okuma serüveni, Ömer Seyfeddin, Refik Halid ve Reşat Ekrem ile devam eder ve üniversite yıllarında Osmanlı tarihi ve edebiyatıyla derin bir bağ kurar.* İskender Pala, sadece akademik çalışmalarıyla değil, televizyon programlarıyla da geniş kitlelere ulaşır. TRT2'de sunduğu Divançe, TRT'de Hilmi Yavuz ile hazırladığı Şairane, Haluk Dursun ile İncir Çekirdeği, Habertürk TV'de Nihal Bengisu Karaca ve Koray Çalışkan ile Üç Nokta, NTV'de Ahmet Ümit ve Mario Levi ile Önce Söz Vardı, Diyanet TV'de Ayine-i Devran ve TRT2'de Berceste programları, edebiyatın toplumla buluşmasında önemli bir rol oynar. Pala'nın akademik ve kültürel çalışmaları İstanbul'da düzenlediği Divan Şiiri Saati etkinlikleri ve okur günleri ile devam eder. Uşak Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapar, 2016-2018 yılları arasında T.C. Başbakanlık Başdanışmanlığı görevini yürütür ve günümüzde T.C. Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Başkanı olarak Türk kültür ve sanatına hizmet eder. Profesör Pala, çeşitli görevlerde de bulunur. 1979-1982 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde

kütüphane memurluğu yapar, 1982-1987 yıllarında Deniz Kuvvetlerinde subaylık görevini sürdürür. Boğaziçi Üniversitesi ve MSÜ Fen-Edebiyat Fakültesinde öğretim üyeliği yapar, İstanbul Kültür Üniversitesi ve Uşak Üniversitesinde akademik kariyerine devam eder. Kültür alanındaki danışmanlık ve yönetim görevleri arasında İBB Kültür Daire Başkanlığı, Şehir Tiyatroları Repertuar Kurulu Üyeliği, İstanbul Avrupa Kültür Başkenti Yönetim Kurulu Üyeliği ve Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Yönetim Kurulu Üyeliği gibi önemli görevler bulunur. Eserleri, onun divan edebiyatına olan tutkusu ve Türk edebiyatına katkısını gözler önüne serer.

Dört Güzeller, Güldeste, Kirk Ambar,

Kırklar Meclisi, Mir'at, Baki, Leyla ile Mecnun, Ah Mine'l-Aşk, Kitab-ı Aşk, Şah ve Sultan, Od (Bir Yunus Romanı), Efsane (Bir Barbaros Romanı) ve Akşam Yıldızı (Bir Göbeklitepe Romanı) gibi eserler, hem klasik divan edebiyatı geleneğini hem de modern roman anlayışını birleştirir. Ayrıca bilimsel çalışmaları arasında Ansiklopedik Divan Şiirleri, Akademik Divan Şiiri Araştırmaları, Şairlerin Dilinden ve Divan Edebiyatı gibi kitaplar bulunur.

Pala, aldığı birçok ödülle de başarısını taçlandırır. Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü (1989), Türk Dil Kurumu Ödülü (1990), Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü (2013) ve ODTÜ Genç Girişimciler Topluluğu tarafından "Kültür Sanat Sektörü Yılın Girişimcisi Ödülü"

(2016) bunlardan sadece birkaçıdır.

Hayatı ve eserleri, İskender Pala'yı yalnızca bir akademisyen ve yazar değil, aynı zamanda divan edebiyatının günümüz toplumuna taşınmasında köprü kuran bir kültür elçisi hâline getirmiştir. Onun eserleri, öğrenciler ve edebiyatseverler için hem bir bilgi kaynağı hem de edebiyatın estetik ve tarihsel değerlerini anlamak için bir rehber niteliğindedir.

Divan edebiyatını hem akademik hem de toplumsal alanda yaşatan İskender Pala, çağımızda klasik ve modernin bulunduğu bir edebiyat köprüsünü temsil eder. Öğrenciler için onun hayatı ve eserleri, Türk edebiyatının derinliklerine yapılacak bir yolculuk için vazgeçilmez bir rehber olur.

Pi'nin Yaşamı: İnsan ve İnanç Üzerine Sinematik Bir Yolculuk

Sinema, her zaman yalnızca görsel bir eğlence veya günlük hayatın basit bir yansıması olmayabilir. Öyle yapıtlar vardır ki, izleyicisini alışlagelmişin dışına, insan ruhunun en derin ve en zorlu coğrafyalarına götürür. Ang Lee'nin 2012 yapımı *Pi'nin Yaşamı* (Life of Pi), Yann Martel'in aynı adlı romanından uyarlanan, sinema tarihinde hem görsel gücüyle hem de metaforik derinliğiyle öne çıkan bir başyapıttır. Hayat bazen insanı bir denizin ortasında, yönsüz bir teknenin içine bırakır. Etrafında hiçbir ses, hiçbir işaret yoktur. Yalnızca

hayatta kalma içgüdüğü, sabır ve içten bir direnç kalır. *Pi'nin Yaşamı*, tam olarak bu hâli anlatır: insanın, kendini aşmakla var olduğu o uzun ve yorucu yolculuğu... Ang Lee'nin sinemasal duygusuyla örülmüş bu hikâye, aslında bir gencin değil, insanlığın kendisinin hikâyesidir. Yönetmen, masalsi bir anlatım diliyle "gerçeklik" ile "hayal" arasındaki çizgiyi bulanıklaştırır ve izleyiciyi kendi gerçeğini seçmeye davet eder. Film, yaşlı Pi Patel'in Kanadalı bir yazara hayat hikâyesini anlatmasıyla başlar. Pi, kimsenin inanamayacağı bir hikâyeyi

anlatacağını söyleyerek yazarı Hindistan'daki çocukluğuna götürür. Gerçek adı "Piscine Molitor Patel" olan minik Pi, okulda kendisine takılan kötü lakattan kurtulmak için adını "Pi" olarak değiştirir. Babası, hayvanat bahçesi müdürü olan katı bir rasyonalisttir ve soyut kavramlardan uzak durur. Pi ise meraklı ve sorgulayan bir çocuktur. Ailesi onu Hinduizm inancıyla büyütürken, Pi inandığı dini sürekli sorgular ve kalbine daha büyük bir inanma güdüsü arar, daha sonra İslamiyet ile tanışır. Babasının itirazlarına rağmen üç dinin de Tanrı'ya ulaşmanın farklı yolları olduğuna

inanır. Bu çoklu inanç arayışı, Pi'nin ruhsal bir açlık içinde olduğunu ve kalbinin aradığı huzuru bulmaya çalıştığını gösterir.

Pi'nin İslamiyet'i benimsemesi, filmdeki en önemli dönüm noktalarından biridir. Bir camiye ziyareti sırasında namaz kılan bir Müslümanı izler ve vücudun ve ruhun yaratıcıya teslim oluşunu, huşu içinde secde edişi görür. Bu sahne, babasının mantıkçı dünyasına karşı, Pi'nin kalbinin sesini dinleyerek bir hakikate yönelişinin sembolüdür.

Bu inanç arayışı, babasıyla arasında bir gerginlik yaratır. Pi, hayvanat bahçesindeki kaplan Richard Parker'a yaklaşır ve onun gözlerine uzun uzun bakar. Babası ise hayvanların sadece içgüdüleriyle hareket eden vahşi yaratıklar olduğunu göstermek için bir ders vermeye karar verir. Küçük ceylanın kaplan tarafından vahşice parçalanması, Pi'nin inancına olan bağlılığını pekiştirir ve onun doğanın vahşetine bile anlam

yükleyen bir genç olmasını sağlar.

Pi, ailesi ve hayvanat bahçesindeki hayvanlarla birlikte Kanada'ya göç etmek üzere bir kargo gemisine biner. Ancak Pasifik Okyanusu'nda çıkan şiddetli fırtına geminin batmasına neden olur. Pi, kendini bir cankurtaran botunda bulur ve ailesini kaybeder. Botta yalnız değildir, bir zebra, bir orangutan ve bir sırtlan vardır. Sırtlan, önce zebrayı, ardından orangutanı öldürür. Tam bu vahşet yaşanırken Bengal kaplanı Richard Parker ortaya çıkar ve sırtlanı öldürür. Pi, botta dev bir kaplanla baş başa kalır ve hayatta kalmak için korkunç bir mücadeleye başlar. Balık tutar, su içer ve kaplanı kendinden uzak tutmaya çalışır. Bu süreçte, namaz kılan adamdan duyduğu kelimeyi tekrar ederek "Bismillah" der, inancın insan ruhunda derinlerden ortaya çıkarak ayakta kaldığının bir kanıtıdır.

Günler, haftalar, aylar geçer. Pi hem fiziksel hem de ruhsal olarak tükenir. Ancak Richard Parker'la kurduğu karmaşık ilişki, onun hayatta kalmasını sağlar. Kaplan, Pi'nin içindeki vahşi hayvanla yüzleşmesini ve doğada bir anlam keşfetmesini temsil eder. Yaklaşık 227 gün sonra Pi ve Richard Parker Meksika kıyısına ulaşır. Karaya adım atan Pi bitkin düşerken, kaplan ormana doğru kaçar ve arkasına bakmadan kaybolur.

İyileştikten sonra Pi, gemi kazasını araştıran iki Japon sigorta yetkilisiyle konuşur. Onlara kaplanlı hikâyesini anlatır, ancak yetkililer inanmaz. Bunun üzerine Pi, onlara daha karanlık ve gerçekçi bir hikâye anlatır. Bottaki kaplanın yerinde aslında Pi, annesi, aşçı ve yaralı bir denizci vardır. Bu versiyonda aşçı, önce denizciyi, ardından Pi'nin annesini öldürür. Pi ise annesinin intikamını almak için aşçıyı öldürür. Yetkililer hangi hikâyeyi tercih ettiklerini sorduklarında, ilk hikâyeyi seçerler. Böylece Pi, hayatın ve inancın özünü ortaya koyar. İnsan, çoğu zaman acımasız gerçeklik yerine, anlam ve umut taşıyan bir hikâyeye inanmayı seçer.

*Pi'nin Yaşamı,
insanın yalnızca
mantıkla değil, aynı
zamanda ruhani
bir boyutla var
olduğunu ve inancın,
zor zamanlarda
insanı ayakta tutan
bir pusula olduğunu
hatırlatan bir
başyapıttır.*

İREM NİSA ERBAKAN

ASTRO SAHNE SANATLARI

KASIM AYI KÜLTÜR SANAT ETKİNLİKLERİ

8 KASIM

(Cumartesi)

**ZEYNEP SAYMAN İLE
YAZAR BULUŞMASI**
(Hayat ve Kurgu Kitabı)

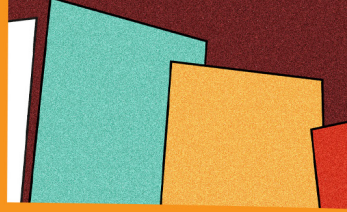
14.00

16 KASIM

(Pazar)

**AHMET SEZAI
KARAKOÇ ANMA
GECESİ**
20.30

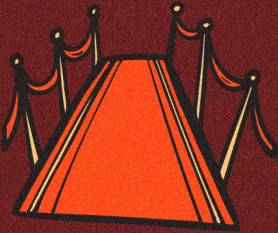

21 KASIM

(Cuma)

İNSANA DAİR
(İçsel Yolculuk: Geçmişteki
Bana Bir Selam)

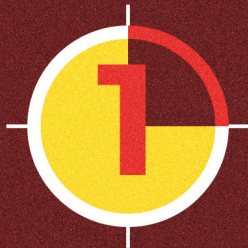
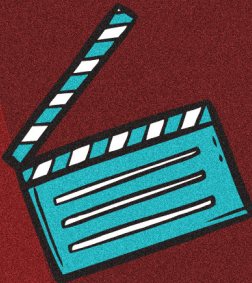
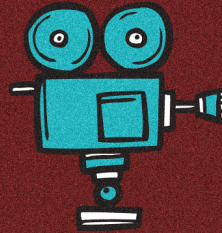
20.30

22 KASIM

(Cumartesi)

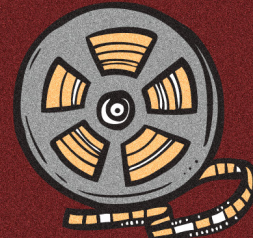
**HOLY BLUES
KONSER**
20.30

28 KASIM

(Cuma)

**90'LAR POP
KONSER**
20.30

Astro Sahne
Sanatları

